

Investigating the Relationship between Structural Changes in the Family Institution and the Tendency to Cybercrime¹

Bayaz Karimzadeh², Babak Pourghahremani³, Jamal Beigi⁴

Received: 24/06/2021

Accepted: 9/10/2021

Abstract

Background and Aim: The process of globalization and unbalanced growth of cyberspace has disrupted the stability of society and has created a kind of permeable social space in families and has caused changes in the functional, value and structural system of the family and thus the prevailing values are gradually weakening. It has been marginalized in favor of new norms and unconventional and delinquent behaviors. The purpose of this study is to investigate the relationship between structural changes in the family institution with a tendency to cybercrime.

Method: The research method is survey and the sample size is 598 citizens of Tabriz aged 19 to 60 years with diploma and higher education who have been estimated through Cochran's formula and selected by multi-stage cluster sampling. The researcher-made questionnaire measurement tool was accompanied by an interview and SPSS software was used to analyze the data.

Results: Multiple correlation equal to 0.24 and independent variables simultaneously related to 0.412 with cybercrime tendency and 0.24% of the changes in respondents' tendency to cybercrime by the variables "Secularization of religious beliefs, transformation of communication relations in the family, balanced" "The rise of power in the family, the rise of individualism and cosmopolitanism."

Conclusion: Family-oriented measures, creating national vitality, and internalizing religious beliefs will be effective in reducing cybercrime.

Keywords: Cybercrime, Individualism, Secular Family, Balancing Power in the Family, Patriotism.

1 This article is taken from Bayaz Karimzadeh's doctoral dissertation entitled "Designing an Indigenous Model of Social Capital for the Prevention of Cybercrime" in the field of criminal law and criminology at the Islamic Azad University, Maragheh Branch in 2021.

2 PhD student in Criminal Law and Criminology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Maragheh Branch. b.karimzadeh52@gmail.com

3 Corresponding Author: Associate Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Maragheh Branch. pourghahremani@iau-maragheh.ac.ir

4 Associate Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Maragheh Branch. jamal.beigi@yahoo.com

دو فصلنامه پژوهش‌های انتظامی-اجتماعی زنان و خانواده/ دوره نهم، پیاپی ۱۷، شماره دوم- پاییز و زمستان ۱۴۰۰

بررسی رابطه تحولات ساختاری نهاد خانواده با گرایش به بزهکاری سایبری^۱

بیاض کریم‌زاده^۲، بابک پورقهرمانی^۳، جمال بیگی^۴

۱. این مقاله برگرفته از رساله دکتری بیاض کریم‌زاده با عنوان «طراحی مدل بومی سرمایه اجتماعی برای پیشگیری از بزهکاری سایبری» در رشته حقوق کیفری و جرم‌شناسی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد مراغه در سال ۱۴۰۰ است.

۲. دانشجوی دکتری تخصصی حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مراغه.

b.karimzadeh52@gmail.com

۳. نویسنده مسئول: دانشیار گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مراغه

pourghahramani@iau-maragheh.ac.ir

۴. دانشیار گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مراغه.

jamal.beigi@yahoo.com

چکیده

زمینه و هدف: فرایند جهانی شدن و رشد نامتوازن فضای مجازی، ثبات جامعه را بر هم زده و نوعی فضای اجتماعی نفوذپذیر را در خانواده‌ها به وجود آورده است و موجب تحولات نظام کارکردی، ارزشی و ساختاری خانواده شده و بدین ترتیب ارزش‌های حاکم به تدریج سست و به نفع هنجارهای تازه و رفتارهای نامتعارف و بزهکارانه به حاشیه رانده شده است. هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه تحولات ساختاری در نهاد خانواده با گرایش به بزهکاری سایبری است.

روش: روش پژوهش، پیمایشی و حجم نمونه، ۵۹۸ نفر از شهروندان تبریزی ۱۹ تا ۶۰ ساله با تحصیلات دیپلم و بالاتر است که از طریق فرمول کوکران، برآورد و با نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شده‌اند. ابزار اندازه‌گیری پرسش‌نامه محقق ساخته همراه با مصاحبه بوده و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است.

یافته‌ها: همبستگی چندگانه معادل ۰/۲۴ و متغیرهای مستقل به‌طور همزمان ۰/۴۱۲ با گرایش به بزهکاری سایبری ارتباط دارند و ۰/۲۴ درصد از تغییرات گرایش به بزهکاری سایبری پاسخگویان توسط متغیرهای «سکولار شدن باورهای دینی، دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده، متوازن شدن قدرت در خانواده، افزایش فردگرایی و جهان‌وطنی شدن» تبیین شده است.

نتیجه‌گیری: تدابیر خانواده‌محور، ایجاد نشاط ملی، درونی کردن باورهای دینی در کاهش بزهکاری سایبری ثمربخش خواهد شد.

واژگان کلیدی: بزهکاری سایبری، فردگرایی، خانواده سکولار، متوازن شدن قدرت در خانواده، جهان‌وطنی.

➤ استناد (به شیوه APA ویرایش ۷)، کریم‌زاده، بیاض؛ پورقهرمانی، بابک؛ بیگی، جمال (پاییز و زمستان ۱۴۰۰).

بررسی رابطه تحولات ساختاری نهاد خانواده با گرایش به بزهکاری سایبری. دو فصلنامه پژوهش‌های انتظامی

زنان و خانواده، ۹ (۲)، ۵۵۳-۵۸۲

<https://dorl.net/dor/20.1001.1.23224274.1400.9.2.7.1>

مقدمه

درهم تنیدگی عوامل آسیب‌زا با حضور افراد جامعه‌ستیز و سوء فعالیت آنان، موجب وقوع بزهکاری است که معضلات زیادی را برای جامعه ایجاد کرده است و از طرفی، زیست مجازی به‌عنوان بخشی از هویت جدید و فرصتی برای بیان خود در جهان زیست واقعی، برای کاربران دارای اهمیت است (قنبری برزیان و زهرانی، ۱۳۹۸، ۱۴۰). پیشرفت‌های فناورانه حتی امکان انتقال حس بویایی و لامسه را نیز از طریق فضای سایبری امکان‌پذیر ساخته است (عاملی و حاجی جعفری، ۱۳۹۱، ۱۲۸). بنابراین تلاش برای افزایش میزان «لایک»^۱ که برای افراد نوعی منزلت مجازی به ارمغان می‌آورد، سبب می‌شود تا آن‌ها گاهی اوقات از دست زدن به کنش‌های نامتعارف دریغ نورزند (نیازی و فرهادیان، ۱۳۹۸، ۲۸۱). استفاده وسیع اشخاص از فضای مجازی، اهمیت توجه به وقوع بزهکاری سایبری را مضاعف می‌کند و افزایش روزافزون آمار این بزهکاری در ایران، وضعیت نگران‌کننده‌ای را نشان می‌دهد، به طوری که برابر اعلام رئیس پلیس فتای نیروی انتظامی، برداشت‌های غیرمجاز از حساب بانکی افراد در سال ۹۶ نسبت به سال ۹۵، ۶۱٫۵ درصد، مزاحمت‌های اینترنتی، ۶۰ درصد (اساساً این مزاحمت‌ها برای دختر خانم‌ها و خانم‌ها رخ می‌دهد)، کلاهبرداری رایانه‌ای بیش از ۵۵ درصد، هتک حیثیت و نشر اکاذیب بیش از ۳۱ درصد، انتشار فیلم‌های خصوصی و خانوادگی بیش از ۲۲ درصد افزایش داشته است (توکلی، مرتضوی و کشاورز ترک، ۱۳۹۹، ۱۳۷). در همین راستا، برای ایجاد بستر مناسب برای پیشگیری از بی‌اخلاقی‌ها و مزاحمت‌های اینترنتی، آموزش می‌تواند کمک‌حال زوجین در قطع ارتباط و یا بهبود ارتباطات منفی از طریق فناوری باشد (لنکستر و گریگوری^۲، ۲۰۱۹). بزهکاری‌های مجازی، صرفاً در فضای جدید زندگی بروز پیدا می‌کنند، اما دامنه اثرگذاری گسترده‌تری نسبت به فضای شکل‌گیری خود دارند (عاملی و حسنی، ۱۳۹۱، ۴). بنابراین هدف در این پژوهش، تعیین رابطه تحولات ساختاری نهاد خانواده با گرایش به

1. Like
2. Lancaster and Gregory S

بزهکاری سایبری است و در پی پاسخ به این سؤالات هستیم که چه رابطه‌ای بین گرایش به بزهکاری فضای سایبری و تحولات ساختاری نهاد خانواده وجود دارد؟

ادبیات پژوهش: پیشینه و مبانی نظری

پژوهش‌های نزدیک به موضوع نشان می‌دهد، تحولات ساختاری خانواده به‌نوعی با بزه همبستگی معکوس دارد و آنچه این تحقیق را متمایز می‌کند این است که بزهکاری سایبری را با تأکید بر تحول در نهاد خانواده مورد مطالعه میدانی قرار می‌دهد.

جدول (۱): نتایج استخراج‌شده از تحقیقات پیشین

محقق	عنوان	سال انجام تحقیق	نتیجه انجام تحقیق
مالمیر و ابراهیمی	نوع‌شناسی ساختار قدرت در خانواده ایرانی	۱۳۹۹	براساس پژوهش، شیوه اعمال قدرت بین اعضای خانواده در سه نوع مطرح است: تفاهم، تسلیم و تنازع.
مردانی و موحد	بررسی عوامل مؤثر در جایگاه زنان در ساختار قدرت نهاد خانواده (مطالعه موردی: زنان متأهل شهر شیراز)	۱۳۹۵	بین پذیرش ارزش‌های دینی در باب خانواده، تحصیلات، منزلت شغلی مرد با ساختار قدرت در خانواده رابطه معنی‌داری وجود دارد.
ناصرپیرسرای و همکاران	رابطه سرمایه اجتماعی با پیشگیری رشدمدار و جامعه-مدار از جرم	۱۳۹۸	مشارکت و رفاه اجتماعی، مؤلفه‌هایی هستند که هرچه در جامعه صبغه بیشتری داشته باشد، به همان اندازه می‌توان رهیافت‌های پیشگیرانه مطلوب‌تری اجرا کرد.
احمدی و همکاران	تحلیل جامعه‌شناختی رابطه بین سرمایه اجتماعی و جرائم جوانان	۱۳۹۵	عدم شکل‌گیری کامل شبکه‌های مدنی، هنجارهای همیاری، اعتماد، تبادل‌نظر با همسالان، شبکه‌های دوستی در شهر سندانج و با توجه به وضعیت اجتماعی و اقتصادی این شهر، بر میزان ارتکاب به جرم در بین جوانان تأثیر دارد.
	هویت آنلاین و تأثیر	۲۰۲۱	رسانه‌های اجتماعی تمایل دارند تا کاربران را

در اطراف کلیک‌های اجتماعی متشکل از افراد مشابه و هویت مشترک جمع کنند. این فرایندهای گروهی آنلاین می‌توانند تأثیر قابل توجهی بر رفتار کاربر و هویت اجتماعی وی داشته باشند.		اجتماعی در مواجهه با قمار در شبکه‌های اجتماعی: یک مطالعه در مورد جوانان	آنوسیرولا ^۱ و همکاران
کنترل اجتماعی غیررسمی تأثیر مثبتی بر پیشگیری از جرم نشان می‌دهد.	۲۰۲۱	کنترل اجتماعی غیررسمی و پیشگیری از جرم	اِوود و تامپسون ^۲
نتایج حاصل از تغییرات مدل IV-Probit نشان می‌دهد که سطح بالاتری از سرمایه اجتماعی در میان افراد احتمال همکاری آن‌ها برای منافع متقابل، مانند مبارزه با جرم را افزایش می‌دهد.	۲۰۱۹	نقش سرمایه اجتماعی در خطر قربانی شدن علیه مال: شواهدی از برزیل	موریرا کاسف جاستوس ^۳
به‌واسطه شبکه مجازی، افراد با فرهنگ بیگانه روبرو شده و در خصوص از دست دادن هویت‌های ملی و دینی احساس خطر کرده‌اند.	۲۰۱۲	شبکه‌های اجتماعی مجازی و همگن‌سازی جهان	تایلر ^۴
هایپر (۲۰۱۱) در کانادا در پژوهشی نشان داد تبهکار با سرمایه اجتماعی درون گروهی قوی موجب تضعیف سرمایه اجتماعی کل کشور و تخریب و ایجاد مشکلات فراوانی برای جامعه بزرگ‌تر خواهند شد.	۲۰۱۱	بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی (درون گروهی و برون گروهی) و سرمایه اجتماعی	هایپر ^۵
داده‌ها و اطلاعات موجود به علت سهولت دسترسی می‌تواند به‌عنوان یک نیروی محرک برای ترغیب افراد به‌منظور سوءاستفاده از اطلاعات دیگران قرار گیرد.	۲۰۰۹	پیش‌بینی استحکام روابط در رسانه‌های اجتماعی	گیلبرت و کاراهالیوس
افزایش شکاف بین ثروتمند و فقیر موجب سست شدن انسجام اجتماعی یا فرسایش سرمایه اجتماعی می‌شود، نتایج تحقیق آنان	۱۹۹۸	سرمایه اجتماعی، نابرابری درآمد و جنایت خشونت‌آمیز با سلاح گرم	کندی و همکاران

1. Anusirola
2. A Wood & Thompson
3. Moreira, Kassouf & Justus
4. Tyler
5. Harper

نشان داد، کمبود اعتماد اجتماعی (با ضریب ۰/۸۳) و میزان عضویت گروهی (با ضریب ۰/۴۹) با میزان جرم خشونت‌آمیز ارتباط دارد.			
مور و ریکر (۲۰۱۳) نشان دادند که افزایش سرمایه اجتماعی، نوع جرم و کنترل اجتماعی	۲۰۱۳	مور و ریکر	سرمایه اجتماعی، نوع جرم و کنترل اجتماعی
همچنین افزایش سرمایه اجتماعی بر نوع جرائم نیز تأثیرگذار است.			
نشان‌دهنده روند فزاینده اشکال نوظهور خانواده یعنی خانواده تک والدی، زندگی مشترک بدون ازدواج یا زوج زیستی در ایالات متحده است.	۲۰۱۴	مانینگ و همکاران	اشکال نوظهور خانواده

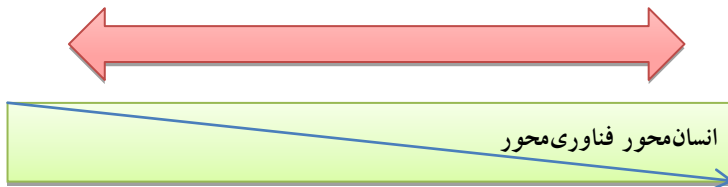
همان‌گونه که در جدول (۱) آمده است، نتایج پژوهش در زمینه بررسی رابطه تحولات ساختاری در نهاد خانواده و گرایش به بزهکاری سایبری با یافته‌های میرخلیلی (۱۳۹۹) و یافته‌های ناصر پیرسرایبی و شیرینی (۱۳۹۸) و همچنین با یافته‌های احمدی و همکاران (۱۳۹۵) هم‌خوانی دارد، به طوری که سرمایه اجتماعی خانواده موجب به وجود آمدن هنجارهای رفتاری مبتنی بر همکاری و همیاری می‌شود. یافته‌های میتو دی مور^۱ (۲۰۱۴)، مویرا، کاسف و جاستوس^۲ (۲۰۱۹) نشان داد، سرمایه اجتماعی خانواده در کنترل بزهکاری بسیار مؤثر بوده و با ظهور جرائم نوپدید سایبری که امکان کشف آن و اقدامات پیشگیرانه کیفی سخت و تقریباً ناممکن است، سرمایه اجتماعی خانواده می‌تواند این معضل و پدیده نامطلوب اجتماعی را کنترل کند. شایان ذکر است نظریه کنترل اجتماعی هیرشی و سایر نظریات مرتبط نیز به این قضیه صحنه می‌گذارند.

قدر مسلم این است که اوصاف محیطی بی‌قاعده، نامحدود، کنترل‌نشده و قابل دسترس، برای همه بزهکاری‌های سایبری متصور است (هیک و همکاران^۳، ۲۰۱۶، ص ۱۲۳) و تا حدودی نیز ناشی از ناهمناوبی در بستر فرهنگی و الزام‌های نوسازی در خانواده‌ها است. از

1. Mitu de mor
2. Moiera, Losia and jaston
3. Hick, Halpin, Hoskins

طرفی، ایده محوری بر مبنای نظریه نظارت اجتماعی، بر اساس روابط مناسب در خانواده شکل گرفته و به تبع آن، جامعه از ثبات و استحکام بیشتری برخوردار می‌شود (دیانت و دسترنج، ۱۳۹۹، ۵۵۸). در حال حاضر، به دنبال تغییرات تدریجی حاصل از تحولات ساختاری در نهاد خانواده، از قدرت و نفوذ اجتماعی خانواده‌ها کاسته شده است (صادقی فسایی و عرفان‌منش، ۱۳۹۲، ۶۴). به طوری که تغییر در نظام ارزشی خانواده به دلیل تفاوت نسلی و پایبندی هر نسل به ارزش‌های متفاوت، همواره از مسائل مهم خانواده بوده است (سهراب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۸). اگرچه خانواده از اصلی‌ترین کانون‌های تولید عاطفه، حمایت مادی و نقد اجتماعی است (مدیری، ۱۳۹۷) اما همزمان، تغییرات اساسی و بنیادین را در ساختار و ابعاد مختلف خود تجربه کرده و می‌کند و در گذر خود با چالش‌ها و ناهماهنگی‌هایی نیز روبرو بوده است (آزاد ارمکی، ۱۳۸۹، ۲). وضعیت جدید به سست شدن پیوندهای خانوادگی، روابط عاری از قدرت درون خانواده، کاهش پایداری خانواده، تضعیف هنجارهای خانوادگی در کنترل و سامان‌بخشی به رفتارها و روابط اعضای خانواده منجر شده است (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹، ۱۶۲). در نتیجه نبود برنامه جامع پیشگیری از جرم و عدم استفاده از بستر مشارکت جامعه مدنی موجب افزایش روزافزون بزهکاری سایبری شده است (پورقهرمانی، ۱۳۹۵، ۳۲). اولین بزهکاری سایبری همزمان با اختراع تلفن توسط کارکنان شرکت بل (تعدادی پسر نوجوان) در سال ۱۳۷۸ اتفاق افتاد (آنجلیز، ۱۳۸۳). براساس نظر «گوردن» و «فورد» جرائم سایبری **نوع اول**: یک رویداد فردی و مجزا به‌شمار می‌روند و اغلب توسط ورود بدافزارها به رایانه قربانی، تسهیل می‌شود و ممکن است زمینه این رخداد توسط خود قربانی فراهم شود. **نوع دوم**: با برنامه‌هایی که زیرمجموعه بدافزارها قرار نمی‌گیرند، تسهیل می‌شود (پژوهش جهرمی، ۱۳۹۷، ۶۲). جرائم سایبری طیفی را شامل می‌شود که یک سمت آن متکی بر فناوری و سوی دیگر این طیف، متکی بر روابط بین فردی. (شکل ۱)

1. Gordn
2. Ford

(شکل-۱): طیف جرائم سایبری از انسان محور تا فناوری محور

کی. جیشانکار^۱ (۲۰۱۱) در **نظریه انتقال فضا** بر این باور است که اشخاصی که گرایش‌های مجرمانه خود را در فضای حقیقی مهار کرده‌اند، تمایل به ارتکاب جرم یا بزه‌هایی در فضای سایبری دارند و احتمال بروز بزهکاری سایبری در جوامع بسته نسبت به جوامع باز بیشتر است. بک^۲ (۲۰۱۱) در «نظریه جامعه خطر» معتقد است: در جوامع ماقبل مدرن، انسجام بر پایه نیاز بود، انسجام دنیای معاصر بر پایه نگرانی است. اگر قوه محرکه جامعه طبقاتی و صنعتی در این شعار خلاصه می‌شد که «گرسنه‌ام»، شعار جامعه جدید این است که: «می‌ترسم یا نگرانم». (احمدی و دهقانی، ۱۳۹۴، ۱۰۹). بر اساس **نظریه فرهنگ دیجیتال ترکل**^۳، شخص در فضای مجازی، اجازه‌هایی از خود واقعی را دارد و با نمایش خود مطلوبش از خاصیت گمنامی برای بیان و شرح بخش‌های محقق نشده خود استفاده می‌کند (شعاع کاظمی، ۱۳۹۳). توماس سلبن^۴ (۱۹۹۸) در **نظریه تعارض فرهنگی** معتقد است به علت جهانی بودن، فضای مجازی با تنوع فرهنگی کشورهای مختلف مواجه شده که برای کاربر ناآشنا است و پس از مدتی رفتارشان منطبق با فرهنگ آن جامعه خواهد بود بدون اینکه با قواعد، هنجارها و ارزش‌های جامعه خود سنخیت داشته باشد و چه بسا در تعارض با فرهنگ خودی است، در نتیجه در جامعه خود، اعمال و رفتارشان بزهکارانه تلقی می‌شود (پور نجفی و همکاران، ۱۳۹۹، ۸۲). **نظریه شیوه زندگی**^۵، بر اساس نظر

1. jishankar. k

2. Bek

3. Terkel

4. Selben. T

5. Life style Theory

گاتفردستون^۱ و هیندلانگ^۲ (۲۰۰۱)، برخی سبک‌های پرمخاطره، افراد را در تماس بیشتر با بزهکاران و بزهکاران را به ارتکاب جرم علیه افراد ترغیب می‌کند (حاجی ده‌آبادی و سلیمی، ۱۳۹۸، ۴۷). به موجب **نظریه فشار اجتماعی**، شکست در دستیابی به اهداف بارزش، حذف وقایع بارزش، تجربه وقایع منفی موجب انحراف می‌شود (ممتاز، ۱۳۸۱). براساس **نظریه کنترل اجتماعی هیرشی**^۳، مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و اعتقاد به ارزش‌های اخلاقی و هنجارهای فرهنگی از اجزای وابستگی به جامعه به‌شمار می‌رود (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳). **به باور گیدنز** در جوامع امروزی روزبه‌روز بر فردیت اضافه شده و ارتباطات افراد استقلال بیشتری پیدا می‌کند. در خانواده پسا مردسالار، رابطه، رابطه ناب است و رفتار فرد به خاطر خودش و نه برای چیزی یا منفعت دیگری انجام می‌گیرد (ظهیری و فتحی، ۱۳۹۰، ۱۰۸). تورشتاین و بلن^۴ در نظریه مصرف‌نمایشی استدلال می‌کند، با گذر از نظم سنتی به نظم مدرن، منبع ثروت و احترام اجتماعی برای خانواده‌ها تغییر می‌کند و مصرف‌نمایشی که متأثر از رقابت و تقلید است، جایگزین آن می‌شود (زاهدی و نازک‌تبار، ۱۳۹۳، ۳۶۴). بر اساس تحقیق مویر و جونسون^۵ (۲۰۲۰)، خانواده‌ها نگران آزار و اذیت اینترنتی، خطر غریبه‌های آنلاین هستند و این چالش، همان چالش موجود در مدیریت امنیت سایبری است که والدین با آن روبرو هستند و متأثر از نقض قوانین خانه توسط اعضا می‌باشد.

پس در مجموع می‌توان چنین خلاصه کرد که انسجام دنیای معاصر بر پایه نگرانی است و وجود خانواده‌های در معرض بحران، پدید آمدن عناصر نوظهور از قبیل همزیستی پیش از ازدواج و تمایل به ارزش‌های پست‌مدرن خانوادگی نشان از وجود روابط نابسامان در خانواده‌ها دارد و این نگرانی را دوچندان نموده است و در این عرصه منجر به رفتارهای

-
1. Gottfredson
 2. Michael Hindelang
 3. Hirschi. T
 4. weblen. T
 5. Joinson and Muir

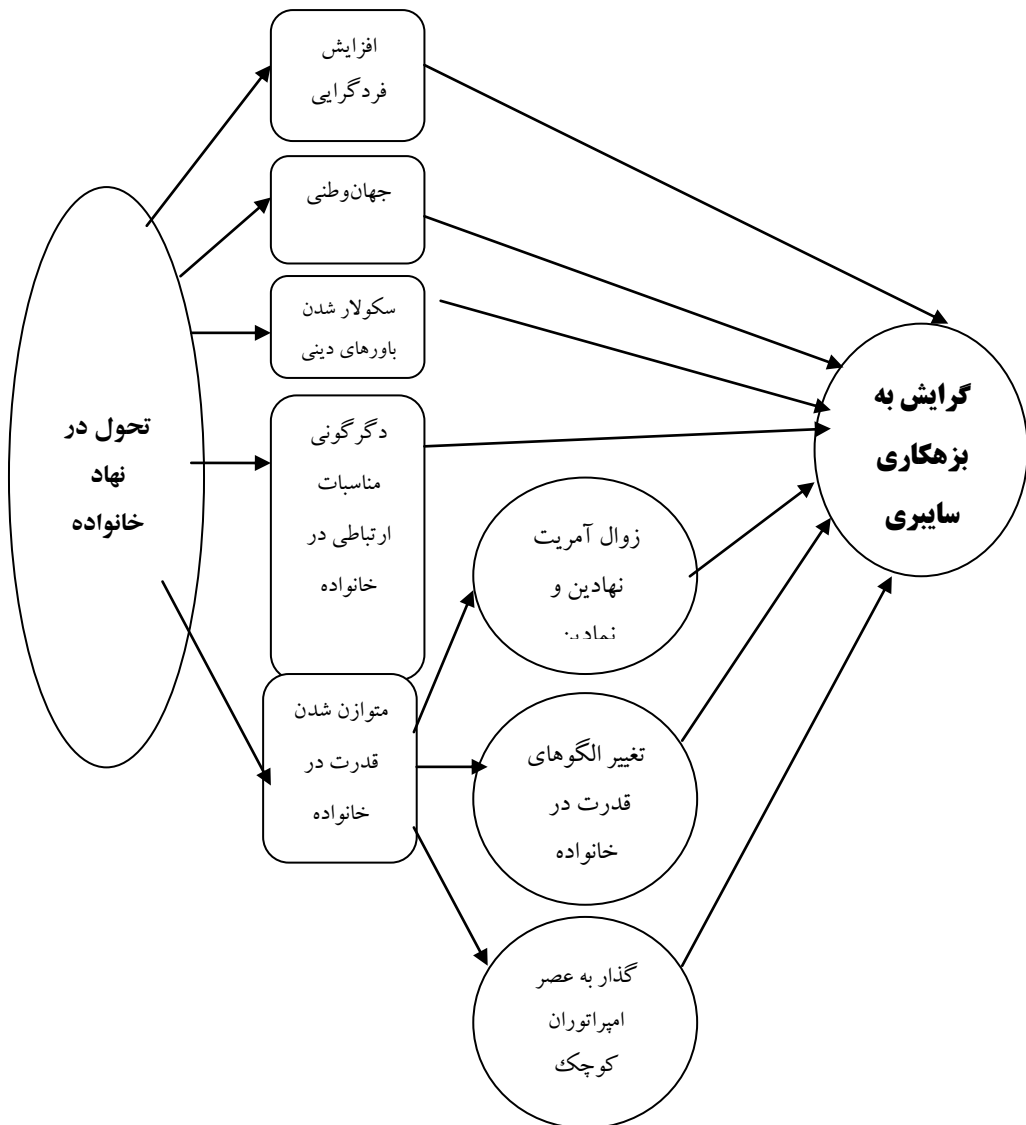
نامتعارف و بزهکاری سایبری می‌شود. به نظر هالدر و جیشانکار^۱ (۲۰۱۱)، بزهکاری سایبری، آسیب زدن بر جسم، روان و شهرت قربانی با استفاده از ارتباطات مدرن و به صورت مستقیم یا غیرمستقیم و با انگیزه جنایی است (پاکزاد، ۱۳۹۰).

در این پژوهش، برای سنجش مفهوم گرایش به بزهکاری سایبری از پرسش‌نامه پژوهش سادات مرعشیان و کشفی (۱۳۹۵) استفاده شده است. میزان پایایی گرایش به بزهکاری سایبری ۷۳٪ به دست آمده است. جهان‌وطنی، به معنی جهانی شدن داخلی و جهانی شدن از درون جوامع ملی است (بک، ۲۰۰۲). شخصیت جهان‌وطن، با کنار گذاشتن جاذبه‌های محلی و آشنا، تفاوت را بیشتر فرصتی برای ارتباط می‌داند تا برای جدایی (کندال^۲، ۲۰۱۹). اتکا به منابع قدرت در دسترس، بر روند اتخاذ تصمیم نهایی تأثیر می‌گذارد و دیگری را وادار به قبول تصمیمات خود می‌کند (میرزایی و همکاران، ۱۳۹۴).

امروزه، قدرت در خانواده دچار تغییرات شده و از اقتدار و قدرت مردان کاسته شده و منابع قدرت و تصمیم‌گیری در خانواده متکثر شده و زوال آمریت نهادین و نمادین (کاهش احترام به بزرگ‌ترها، کاهش احترام بین اعضای خانواده، کم‌رنگ‌تر شدن نقش بزرگ‌ترها در خانواده و...)، تغییر الگوی قدرت در خانواده (کاهش اقتدار پدر در خانواده، به چالش کشیده شدن اقتدار پدر، کاهش مردسالاری، تغییر جایگاه زن در خانواده، نظر دادن زنان در مسائل و کارهای شخصی مردان، مشارکت مردان در کارهای خانه و...)، گذر به عصر امپراتوران کوچک (از جمله افزایش نقش فرزندان در تصمیمات خانوادگی، افزایش توجه و احترام به فرزند در خانواده، تحمیل نظر و خواسته‌های فرزندان بر والدین و...) را در پی داشته است. از جمله مؤلفه‌های دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده می‌توان به کاهش گفت‌وگوهای خانوادگی، کاهش اختصاص وقت از سوی زن و شوهر به هم، کاهش درد دل اعضای خانواده با هم و... اشاره کرد. از شاخص‌های رواج ارزش‌های سکولار در خانواده می‌توان به بی‌توجهی افراد به محرم و نامحرم، تضعیف پوشش و حجاب زنان، افزایش روابط فرا زناشویی اشاره داشت.

1. 6. Halder & Jaishanka
2. Kendal

در جوامع مدرن، فردگرایی شکل خاصی از فرهنگ را ایجاد می کند که در آن افراد خودمختار هستند (سهرابزاده و همکاران، ۱۳۹۸). منظور از افزایش فردگرایی، ترجیح منافع فردی به منافع خانوادگی، تضعیف فداکاری و از خودگذشتگی در خانواده، کم رنگ شدن مسئولیت پذیری افراد در خانواده و ... است.

شکل ۲: مدل مفهومی پژوهش

بر اساس فرضیه‌های پژوهش، بین بزهکاری سایبری و سکولاریزه شده باورهای دینی، بین بزهکاری سایبری و دگرگونی در مناسبات ارتباطی خانواده، بین بزهکاری سایبری و متوازن شدن قدرت در خانواده، بین بزهکاری سایبری و افزایش فردگرایی، بین بزهکاری سایبری و جهان‌وطنی، بین بزهکاری سایبری و مؤلفه‌های جمعیت شناختی (سن، جنس، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، تحصیلات) رابطه وجود دارد.

روش

روش تحقیق، میدانی و از نوع پیمایشی است. داده‌ها با استفاده از پرسش‌نامه‌های محقق-ساخته همراه با مصاحبه جمع شده و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است. قلمرو پژوهش دربرگیرنده کلیه شهروندان تبریزی دارای تحصیلات دیپلم و بالاتر است؛ که براساس سالنامه آماری سال ۱۳۹۵ استان آذربایجان شرقی، ۱۶۲۳۰۹۶ نفر بودند (با احتساب میزان رشد جمعیت در سال ۱۳۹۹) که از این تعداد ۴۸۸۲۶۶ نفر، ۱۹ تا ۶۰ ساله و دارای تحصیلات دیپلم و بالاتر هستند. با به کارگیری فرمول کوکران، حجم نمونه ۵۹۸ نفر برآورد شده است. در فرمول کوکران، n حجم نمونه، N حجم جامعه آماری، t ضریب مشخص کننده احتمال خطا در حدود اطمینان مورد بررسی (۰/۹۵) که در جدول مقادیر استاندارد آن برابر ۱/۹۶ می‌باشد و d خطای قابل قبول اندازه‌گیری مورد بررسی است که مقدار آن برابر با (۰/۰۵) است و S^2 به واریانس صفت مورد مطالعه در جامعه مورد بررسی اشاره دارد.

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot s}{N \cdot d^2 + t^2 \cdot s^2} = \frac{488266 \times 3/84 \times 0/39}{488266 \times 0/025 + 3/84 \times 0/39} = 598$$

روش نمونه‌گیری، خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شد. برای بررسی اعتبار صوری پرسش‌نامه، گویه‌ها در اختیار تعدادی از استادان دانشگاه قرار گرفت و نظرهای اصلاحی آنان در پرسش‌نامه اعمال شد. برای ارزیابی پایایی ابزار تحقیق روش کرونباخ به کار گرفته شد. آلفای کرونباخ هر یک از متغیرها در جدول ۲ بیان شده است. ارقام جدول ۱ نشانگر پایا بودن پرسش‌نامه است.

جدول (۲). پایایی سازه‌های تحقیق

مقدار آلفا	تعداد گویه	نام متغیر
۰/۷۳	۹	گرایش به بزهکاری سایبری
۰/۶۸	۶	سکولار شدن باورهای دینی
۰/۷۲	۱۳	دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده
۰/۸۱	۷	متوازن شدن قدرت در خانواده
۰/۷۸	۱۱	افزایش فردگرایی
۰/۷۳	۱۱	جهان‌وطنی

در خصوص اعتبار پرسش‌نامه سه نوع اعتبار سازه، محتوایی و صوری بررسی شده است. مفهوم اعتبار یا روایی این است که ابزار اندازه‌گیری در واقع بتواند خصیصه موردنظر را اندازه بگیرد نه خصیصه دیگر را. در اعتبار سازه با مرور مطالعات نظری، ادبیات تحقیق و مطالعات پیشین، متغیرهای هر شاخص و نیز گویه‌هایی که متغیرهای تحقیق را می‌سنجد، استخراج شده است و اینکه ابزار اندازه‌گیری تا چه حد اندازه یک سازه یا خصیصه‌ای را که مبنای نظری دارد، می‌سنجد. در اعتبار محتوایی، سؤالات پرسش‌نامه، معرف کل گویه-هایی است که قابل طرح می‌باشد و معمولاً برای بررسی اجزای تشکیل‌دهنده یک ابزار اندازه‌گیری به کار برده می‌شود. اعتبار محتوایی یک آزمون معمولاً توسط افراد متخصص در موضوع مورد مطالعه تعیین می‌شود؛ از این رو اعتبار محتوا به قضاوت داوران بستگی دارد. در نهایت، پرسش‌نامه تدوین شده را به استادان و متخصصان نشان داده شد تا تصحیح شود و بدین طریق اعتبار صوری پرسش‌نامه تعیین شده است.

در این پژوهش، تحولات ساختاری در نهاد خانواده شامل مؤلفه‌های، سکولار شدن باورهای دینی، دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده، متوازن شدن قدرت در خانواده (زوال آمریت نهادین و نمادین، تغییر الگوهای قدرت در خانواده، گذار به عصر امپراتوران کوچک)، افزایش فردگرایی و جهان‌وطنی است. برای سنجش این مفهوم از پرسش‌نامه پژوهش چلبی و مبارکی (۱۳۸۴) استفاده شده است. میزان پایایی گرایش به بزهکاری سایبری ۰/۷۳، دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده ۰/۷۲، سکولار شدن باورهای دینی ۰/۶۸، متوازن شدن قدرت در خانواده (زوال آمریت نهادین و نمادین، تغییر الگوهای قدرت

در خانواده، گذار به عصر امپراتوران کوچک) ۸۱٪، افزایش فردگرایی ۷۸٪، جهان‌وطنی ۷۳٪ کل مقیاس ۷۴٪ به دست آمده است.

باور دینی یعنی داشتن اهتمام دینی به نحوی که نگرش، گرایش و کنش‌های فرد را متأثر سازد (عباس‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴). برای سنجش مفهوم دین‌داری از پرسش‌نامه پژوهش آزاد ارمکی و همکاران (۱۳۹۰) استفاده شده است.

برای استانداردسازی ابزار اندازه‌گیری، توجه به قابلیت اعتماد (پایایی) نیز از اهمیت خاصی برخوردار است. مهم‌ترین دغدغه در قابلیت اعتماد، تکرارپذیری نتایج یک پرسش‌نامه است. بدین منظور با محاسبه آلفای کرونباخ و به دست آوردن سهم واریانس واقعی نسبت به واریانس کل، ثبات در نتایج و اعتماد پرسش‌نامه ارزیابی شده است. انتظار می‌رود که میزان آلفای کرونباخ بیش از ۷۵٪ باشد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در سطح توصیفی از جداول تک‌بعدی و دو‌بعدی، فراوانی، میانگین و در سطح استنباطی نیز برای آزمون فرضیه‌ها از آزمون‌های همبستگی پیرسون، تفاوت میانگین T, F و رگرسیون چند متغیره استفاده شده است.

یافته‌های پژوهش

اطلاعات توصیفی در جدول ۳ حاکی از آن است که ساختار جنسی نمونه‌ها را ۵۰٪ مرد و ۵۰٪ زن تشکیل می‌دهند. از این مقدار ۲۴/۷ درصد در بازه سنی ۱۹-۲۸ سال، ۳۶/۴ درصد در بازه سنی ۲۹-۳۸ سال، ۲۳/۸ درصد در بازه سنی ۳۹-۴۹ سال، ۱۴/۷ درصد در بازه سنی ۴۹-۶۰ سال قرار دارند. ۳۸ درصد دارای تحصیلات دیپلم، ۲۱ درصد فوق‌دیپلم، ۲۶ درصد لیسانس، ۱۲ درصد فوق‌لیسانس و ۳ درصد دارای تحصیلات دکترا می‌باشند. ۴۵ درصد پاسخگویان مجرد، ۵۴ درصد متأهل، ۰/۶ درصد آنان مجرد در اثر طلاق و ۰/۵ درصد نیز مجرد بر اثر فوت همسر هستند. ۶۰ درصد نیز دارای فرزند و ۴۰ درصد بدون فرزند می‌باشند. ۱۵ درصد بیکار و ۸۱ درصد شاغل و ۴ درصد بازنشسته بوده‌اند.

جدول ۳: وضعیت متغیرهای جمعیت‌شناختی

متغیر	نوع متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	زن	۲۹۹	۵۰ درصد
	مرد	۲۹۹	۵۰ درصد
وضعیت تحصیلات	دیپلم	۲۲۳	۳۸ درصد
	فوق‌دیپلم	۱۲۶	۲۱ درصد
	لیسانس	۱۵۳	۲۶ درصد
	فوق‌لیسانس	۸۰	۱۲ درصد
سن	دکتر	۱۶	۳ درصد
	۱۹-۲۸	۱۴۵	۲۴/۷ درصد
	۲۹-۳۸	۱۷۵	۳۶/۴ درصد
	۳۹-۴۹	۱۶۴	۲۳/۸ درصد
وضعیت تأهل	۴۹-۶۰	۱۱۴	۱۴/۷ درصد
	مجرد	۲۶۹	۴۵ درصد
تعداد فرزندان	متأهل	۳۲۱	۵۴ درصد
	مجرد در اثر طلاق	۴	۰/۶ درصد
وضعیت اشتغال	مجرد در اثر فوت همسر	۴	۰/۶ درصد
	بیکار	۹۰	۱۵ درصد
	دولتی	۱۷۹	۳۰ درصد
	غیردولتی و خصوصی	۳۰۵	۵۱ درصد
	بازنشسته	۲۴	۴ درصد

در جدول شماره ۴، میانگین و انحراف معیار نمرات پاسخگویان در خرده مقیاس‌ها و نیز کل آزمون نشان داده شده است.

جدول (۴). آماره‌های توصیفی متغیرهای مستقل و وابسته

انحراف معیار	میانگین	ابعاد
۱۶/۱۲	۱۱۲/۰۵	گرایش به بزهکاری سایبری
۲۳/۵۱	۱۶۸/۴۲	سکولار شدن باورهای دینی
۶/۰۳	۲۳/۲۷	دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده
۱۱/۹۶	۳۹/۱۱	متوازن شدن قدرت در خانواده
۶/۱۸	۲۴/۸۷	افزایش فردگرایی

جهان‌وطنی	۲۲/۶۸	۵/۹۷
-----------	-------	------

برای آزمون رابطه میزان سن و گرایش به بزهکاری سایبری از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده و همان‌طور که جدول شماره ۵ نشان می‌دهد، میزان آن ۰/۱۲- است که در سطح ۰/۰۰۱ معنادار است و بین سن و گرایش به بزهکاری سایبری، رابطه وجود دارد.

جدول (۵). آزمون رابطه سن و گرایش به بزهکاری سایبری

متغیرها	مقدار همبستگی پیرسون	سطح معنی‌داری
سن و گرایش به بزهکاری سایبری	-۰/۱۲	۰/۰۰۱

برای آزمون رابطه جنس و گرایش به بزهکاری سایبری از آزمون T استفاده شد و اطلاعات مندرج در جدول ۶، نشانگر آن است که در سطح ۰/۰۰۱ معنادار بوده و بین جنس و گرایش به بزهکاری سایبری، رابطه وجود دارد. همچنین میزان گرایش به بزهکاری سایبری در بین مردان بیشتر از زنان است.

جدول (۶). آزمون T برای مقایسه میانگین گرایش به بزهکاری سایبری به تفکیک جنس

متغیر	گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار	T	درجه آزادی	سطح معناداری
جنس	زن	۱۱۵/۹۴	۱۷/۳۴	۶/۰۱	۶۲۱	۰/۰۰۱
	مرد	۱۲۳/۲۴	۱۷/۶۱			

برای آزمون رابطه وضعیت تأهل و گرایش به بزهکاری سایبری از آزمون F استفاده شد. نتیجه محاسبات آماری در جدول شماره ۷، حاکی از آن است که به جهت اینکه سطح معناداری (۰/۶۱۷) بیشتر از مقدار F (۰/۵۹) بوده، بین میزان گرایش به بزهکاری سایبری و وضعیت تأهل تفاوت معناداری وجود ندارد. میزان گرایش به بزهکاری براساس وضعیت اشتغال و همچنین تحصیلات پاسخگویان متفاوت است؛ یعنی با سطح معناداری ۰/۰۰۴ بین گرایش به بزهکاری سایبری و وضعیت اشتغال و همچنین با سطح معناداری ۰/۰۲۳ بین میزان تحصیلات و گرایش به بزهکاری رابطه وجود دارد. البته لازم است توضیح داده شود

که فقط در بین کسانی که شغل دولتی (مستخدم و حقوق‌بگیر دولت) دارند، معنادار است و در بین شرایط شغلی دیگر تفاوت معناداری وجود ندارد.

جدول (۷). آزمون F برای مقایسه میانگین گرایش به بزهکاری سایبری بر حسب متغیرهای زمینه‌ای

متغیر	گروه‌ها	میانگین	انحراف معیار	F	سطح معناداری
وضعیت تأهل	مجرد	۱۱۵/۳۱	۱۸/۳۱	۰/۵۹	۰/۶۱۷
	متأهل	۱۱۵/۴۹	۱۶/۵۷		
	مطلقه	۱۱۶/۱۱	۱۴/۷۱		
	همسر فوت کرده	۱۱۶/۳۷	۱۲/۸۲		
تحصیلات	دیپلم	۱۱۰/۴۶	۱۱/۱۶	۱/۳۴	۰/۰۲۳
	فوق دیپلم	۱۱۲/۱۱	۱۳/۴۳		
	لیسانس	۱۱۰/۰۱	۱۳/۶۷		
	فوق لیسانس	۱۰۷/۶۴	۱۱۲/۶۱		
وضعیت شغلی	بیکار	۱۰۹/۸۴	۱۳/۵۶	۳/۴۳	۰/۰۰۴
	دولتی	۱۰۷/۰۱	۱۳/۲۲		
	خصوصی بازنشسته	۱۱۰/۱۰	۱۳/۴۲		
		۱۰۶/۳۸	۱۳/۰۲		

برای آزمون رابطه متغیرهای مستقل و متغیرهای وابسته از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده و اطلاعات جدول ۸، بیانگر آن است که بین تحولات ساختاری در نهاد خانواده با گرایش به بزهکاری سایبری همبستگی معنادار مستقیم وجود دارد، به طوری که با افزایش هر یک از متغیرها (سکولارشدن باورهای دینی با سطح معناداری ۰/۰۰۰، دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده با سطح معناداری ۰/۰۰۵، متوازن شدن قدرت در خانواده با سطح معناداری ۰/۰۰۵، افزایش فردگرایی با سطح معناداری ۰/۰۰۱ و جهان‌وطنی با سطح معناداری ۰/۰۰۲) میزان گرایش به بزهکاری سایبری نیز افزایش می‌یابد.

جدول (۸). ضریب همبستگی و سطح معناداری بین متغیرهای مستقل و متغیرهای وابسته

نتیجه	سطح معناداری	مقدار آزمون	پیش‌بین	ملاک
رابطه منفی و معنادار	۰/۰۰۰	۰/۱۹۷	گرایش به بزهکاری سایبری	سکولار شدن باورهای دینی
رابطه منفی و معنادار	۰/۰۰۵	۰/۱۶۸	گرایش به بزهکاری سایبری	دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده
رابطه منفی و معنادار	۰/۰۰۰	۰/۲۰۱	گرایش به بزهکاری سایبری	متوازن شدن قدرت در خانواده
رابطه منفی و معنادار	۰/۰۰۱	۰/۲۴۸	گرایش به بزهکاری سایبری	افزایش فردگرایی
رابطه منفی و معنادار	۰/۰۰۲	۰/۱۲۱	گرایش به بزهکاری سایبری	جهان‌وطنی

جدول شماره ۹، مدل رگرسیونی چندگانه گرایش به بزهکاری سایبری به روش گام به گام را نشان می‌دهد. تمامی پیش‌فرض‌های رگرسیون از جمله نبود هم‌خطی بین متغیرهای مستقل، مستقل بودن خطاها یا باقی‌مانده‌ها مورد تأیید قرار گرفتند. ضرایب تأثیر استاندارد موجود در جدول ۹ نشان می‌دهد که قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های گرایش به بزهکاری سایبری به ترتیب متغیرهای افزایش فردگرایی (۰/۳۳۱)، متوازن شدن قدرت در خانواده (۰/۲۳۱)، سکولار شدن باورهای دینی (۰/۱۶۸) دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده (۰/۰۹۸) و جهان‌وطنی (۰/۱۵۹) است.

ارقام مندرج در جدول بیان می‌دارد، با افزایش یک واحد انحراف استاندارد، میزان متغیرهای افزایش فردگرایی با سطح معناداری ۰/۰۰۰، متوازن شدن قدرت در خانواده با سطح معناداری ۰/۰۰۰، سکولار شدن باورهای دینی با سطح معناداری ۰/۰۳۴، دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده با سطح معناداری ۰/۱۴۱ و جهان‌وطنی با سطح معناداری ۰/۱۶۴ در میزان گرایش به بزهکاری سایبری به اندازه، به ترتیب، ۰/۳۳۱، ۰/۲۳۱، ۰/۱۶۸، ۰/۰۹۸، ۰/۱۵۹ انحراف استاندارد، افزایش می‌یابد.

جدول (۹). تحلیل رگرسیون متغیرهای تأثیرگذار بر گرایش به بزهکاری سایبری

سطح معناداری	T	Beta برآورد استاندارد	B برآورد غیراستاندارد	متغیرهای
۰/۰۰۰	۲/۱۴۸	۰/۲۳۱	۱/۱۲۷	متوازن قدرت در خانواده
۰/۰۳۴	۱/۸۷۹	۰/۱۶۸	۰/۸۱۳	سکولار شدن باورهای دینی
۰/۱۶۴	۱/۱۰۱	۰/۱۵۹	۰/۴۷۲	جهان‌وطنی
۰/۰۰۰	۳/۴۲۱	۰/۳۳۱	۹/۳۲۷	افزایش فردگرایی
۰/۱۴۱	۱/۲۸۹	۰/۰۹۸	۰/۷۰۲	دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده

اطلاعات مندرج در جدول ۱۰ نشان می‌دهد، همبستگی چندگانه معادل ۰/۲۴۱. محاسبه شده که گویای این مطلب است که متغیرهای مستقل در سطح معناداری ۰/۰۰۰ به‌طور همزمان ۰/۴۱۲ با گرایش به بزهکاری سایبری ارتباط دارند. ضریب تبیین نیز ۰/۲۴ محاسبه شده است؛ به این معنی که ۰/۲۴ درصد از تغییرات گرایش به بزهکاری سایبری پاسخگویان توسط متغیرهای افزایش فردگرایی، متوازن شدن قدرت در خانواده، سکولار شدن باورهای دینی، دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده و جهان‌وطنی تبیین شده است.

جدول (۱۰). نتایج آزمون رگرسیون چندگانه مدل تأثیر متغیرهای مستقل بر گرایش به بزهکاری

سایبری

سطح معنی‌داری	F آماره	آزمون دورین واتسون	Std.Error اشتباه معیار	R Square ضریب تصحیح شده	R ² ضریب تبیین	R ضریب همبستگی چندگانه
۰/۰۰۰	۱/۳۵۶	۱/۷۸	۱۴/۰۲۲	۰/۲۴۱	۰/۲۴	۰/۴۱۲

بحث و نتیجه‌گیری

خانواده‌هایی که در آن‌ها دسترسی مرد و زن به منابع قدرت تقریباً وضع متعادل دارد از الگوی مشارکتی - مشورتی تبعیت می‌کنند و در چنین حالتی، وضعیت بحرانی در آن‌ها حاکم نیست؛ اما خانواده‌های پدرسالار که بیشتر در جوامع سنتی و با تنظیمات فرهنگی خاصی ردیابی می‌شود، ساختار قدرت نامتقارنی دارد و تراکم منابع قدرت در اختیار مرد است و البته هنجارهای فرهنگی و توجهات جنسیتی نیز راه را برای پذیرش این وضعیت

هموار می‌کند. با توجه به همین خصلت، منطبق عمل در اینجا از نوع اقتدار سنتی است که در سطح خانواده توأم با مقبولیت و مشروعیت است. نوع دیگر خانواده استبدادی است. وضعیت نامتقارن قدرت در این شکل از خانواده مسبب آن است که نامتعارفی در روابط بین زوجین، آشکارا خود را در قالب روابط اجتماعی سرد و فضای خانوادگی توأم با ترس و دلهره نشان دهد. با توجه به نبود تقارن قدرت، الگوی روابط نیز ناظر به شکل سلطه است که منطق عمل در آن نیز استفاده از نیروی قهری و ابزارهای خشن در برخوردها و پیشبرد اهداف است. به نظر می‌رسد رسوخ جنبه‌های سخت‌افزاری نوسازی در جامعه و تأخیر فرهنگی ناشی از نهادینه نشدن جنبه‌های نرم‌افزاری آن بیش از هر چیز به نهاد خانواده آسیب می‌رساند و آن را با بحرانی ساختاری روبرو کرده است؛ بنابراین رفتارهای غیراخلاقی و بزهکاری سایبری به علت تحولات بنیادین و نامتعارف در خانواده‌ها خود را نشان می‌دهد.

یافته‌های پژوهش حاضر بیانگر آن است که میزان گرایش به بزهکاری سایبری در بین مردان بیشتر از زنان است و بین میزان گرایش به بزهکاری سایبری با وضعیت تأهل تفاوت معناداری وجود ندارد، اما میزان گرایش به بزهکاری براساس وضعیت اشتغال و همچنین تحصیلات پاسخگویان متفاوت است؛ یعنی بین گرایش به بزهکاری سایبری و وضعیت اشتغال و همچنین میزان تحصیلات رابطه وجود دارد. قابل ذکر است فقط در بین کسانی که شغل دولتی دارند معنادار است و در بین شرایط شغلی دیگر تفاوت معناداری وجود ندارد. با افزایش تحول در نهاد خانواده، میزان گرایش به بزهکاری سایبری افزایش می‌یابد. همچنین قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده‌های گرایش به بزهکاری سایبری به ترتیب متغیرهای افزایش فردگرایی (۰/۳۳۱)، متوازن شدن قدرت در خانواده (۰/۲۳۱)، سکولارشدن باورهای دینی (۰/۱۶۸) دگرگونی مناسبات ارتباطی در خانواده (۰/۰۹۸) و جهان‌وطنی (۰/۱۵۹) است. همچنین با افزایش یک واحد انحراف استاندارد، میزان متغیرهای افزایش فردگرایی، متوازن شدن قدرت در خانواده، سکولارشدن باورهای دینی، دگرگونی

مناسبات ارتباطی در خانواده و جهان‌وطنی در میزان گرایش به بزهکاری سایبری به اندازه، به ترتیب، ۰/۳۳۱، ۰/۲۳۱، ۰/۱۶۸، ۰/۰۹۸، ۰/۱۵۹ انحراف استاندارد افزایش می‌یابد. نتایج تحقیق نشان می‌دهد، گفت‌وگوی مؤثر، روابط مؤثر درون خانواده و روابط مؤثر برون خانواده از اهمیت بسیار بالایی در گرایش به بزهکاری سایبری برخوردار است؛ از این رو، والدین در عصر فضای سایبری و مجازی باید تلاش کنند تا حضور بیشتر و پررنگ‌تری در کنار فرزندان داشته باشند و استفاده از انواع رسانه را با یکدیگر تجربه کنند. یکی از راه‌حل‌ها برای والدگری رسانه‌ای، ارتباط همدلانه با فرزندان است. شاید طبیعت رابطه پدر، مادر و فرزند در فضای سایبر نیز به همان اندازه است که تعاملات خانوادگی در محیط خانواده مهم است، زیرا در دوران تحول در خانواده، مدت زمانی که جوانان با رسانه‌های دیجیتال صرف می‌کنند با کاهش میزان دسترسی به والدین برای تعامل و گفت‌وگو، ارتباط دارد و هر چه تعاملات و روابط اعضای خانواده مؤثر و مفید باشد و زمان بیشتری را برای همدیگر بگذارند، جهت‌گیری خانواده به سمت خانواده سالم و موفق زیاد خواهد بود و اگر پیوند بین آن‌ها با تأثیرگذاری فضای مجازی و سایبری از هم بگسلد، منجر به کاهش تراکم ارتباطات بین اعضای خانواده می‌شود و آن را در معرض آسیب‌های اجتماعی و روانی قرار خواهد داد.

نتایج پژوهش با یافته‌های مردانی و موحد (۲۰۱۶)، آنوسیرولا و همکاران، میر خلیلی (۱۳۹۹) و ناصرپیرسرایی و شیری (۱۳۹۸) و همچنین یافته‌های احمدی، شمسی و بختیار احمدی (۱۳۹۵) هم‌خوانی دارد، به طوری که نقش تحولات ساختاری خانواده را به وضوح نشان می‌دهد و همچنین نشانگر این است که سرمایه اجتماعی خانواده به عنوان ابزار مناسبی برای تحقق اهداف پیشگیری رشدمدار و جامعه‌مدار و اینکه وجود سرمایه اجتماعی بالا موجب به وجود آمدن هنجارهای رفتاری مبتنی بر همکاری و همیاری می‌شود. یافته‌های میتو دی مور (۲۰۱۴)، مویرا، لوسیا و جاستون (۲۰۱۹) نشان داده سرمایه اجتماعی به عنوان عاملی در کنترل بزهکاری بسیار مؤثر است و در وضعیت فعلی همان‌طور که در پژوهش حاضر این موضوع به وضوح نشان داده شده با به وجود آمدن جرائم نوپدید سایبری که

امکان کشف آن و اقدامات پیشگیرانه کیفی سخت و تقریباً ناممکن است، سرمایه اجتماعی می‌تواند این معضل و پدیده نامطلوب اجتماعی را کنترل کند؛ بنابراین نهادهای سازنده اخلاق سایبری با تأکید بر تقویت سرمایه اجتماعی خانواده در قبال تحولات ساختاری آن به واسطه الگوی ایرانی - اسلامی بسیار مهم است. در سطح جامعه باید دستگاه‌های مسئول از راهبرد ارتباطات مؤثر در مراحل مختلف بررسی رفتارشناسی مجرمان فضای سایبر استفاده کنند تا هماهنگی لازم به وجود آید.

پیشنهاد‌های پژوهشی

- پیشنهاد می‌شود تحقیق حاضر در مناطق مختلف ایران انجام شده تا به تعمیم‌پذیری و استخراج یک الگوی اسلامی - ایرانی نظام‌یافته در خانواده‌ها منجر شود.
- لزوم بررسی وضعیت سرمایه اجتماعی در ایران با تأکید بر فردگرایی در خانواده بررسی و بدین ترتیب مشخص شود وضعیت سرمایه اجتماعی در جامعه ایران با توجه به تغییر ارزش‌های خانواده چه سمت و سوی پیدا کرده است.
- توسعه مطالعات مختلف در حوزه روابط نسلی به منظور درک تفاوت‌ها و شباهت‌ها و همچنین هدایت والدین برای فراگیری و آموزش در جهت نزدیکی به فرزندان.

پیشنهاد‌های کاربردی

- متولیان امور خانواده، برنامه‌ریزان و رسانه‌های جمعی اهتمام بیشتری به آموزش ساختار توزیع قدرت در خانواده براساس الگوی اسلامی - ایرانی داشته باشند تا این الگو در خانواده‌ها نهادینه شود و با ایجاد زمینه رشد و ارتقای سلامت و کارآمدی روزافزون از بروز بزهکاری‌های سایبری در خانواده‌ها پیشگیری کند.
- آگاه‌سازی از نتایج مخرب فردگرایی افراطی در حوزه خانواده؛
- استفاده از ظرفیت سازمان‌های مردم‌نهاد در حل مسائل حوزه خانواده؛
- تقویت واحدهای مددکاری اجتماعی در نیروی انتظامی با تأکید بر حل مسائل خانواده‌ها؛
- راه‌اندازی مرکز مبارزه با شبهه‌ها و فرقه‌های نوظهور با حضور متخصصین حوزه و دانشگاه؛

- ارتقای سواد رسانه‌ای خانواده‌ها با تأکید بر آموزش‌های رسمی و غیررسمی.

محدودیت‌ها

- عدم امکان دسترسی به آمار بزهکاران سایبری به علت وجود رقم سیاه در این گونه بزهکاران؛

- محدودیت و حاکمیت مقررات سخت در بررسی زندانیان محکوم با جرائم سایبری.

سپاسگزاری

نویسندگان این تحقیق از کلیه شرکت‌کنندگان در مصاحبه و صاحب‌نظرانی که در این مسیر یاری نمودند، قدردانی می‌کنند.

منابع

- احمدی، حبیب؛ دهقانی، رودابه. (۱۳۹۴). اندیشه‌های اولریش بک (نظریه پرداز جامعه مخاطره‌آمیز). فصلنامه توسعه اجتماعی (توسعه انسانی سابق). ۱۰(۲)، ۱۰۱-۱۲۶.
<https://qjds.scu.ac.ir>
- احمدی، سینا؛ شمسی، رحمت؛ احمدی، بختیار. (۱۳۹۵). تحلیل جامعه‌شناسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و جرم (مطالعه موردی: زندان مرکزی سنندج). مجله جامعه‌پژوهی فرهنگی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۷(۴). صفحه ۴۹-۲۳.
<http://socialstudy.ihcs.ac.ir>
- آزاد برمکی، تقی؛ اعتمادی فرد، سید مهدی. (۱۳۸۹). پایگاه خانوادگی، سنخ‌های دین‌داری و کیفیت ارزش‌های مذهبی در ایران. دو فصلنامه پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه (جوان و مناسبات نسلی). ۱(۴)، ۱-۲۳.
<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=147459>
- آزاد ارمکی، تقی؛ ونوس، داوود؛ کرمی، مسعود. (۱۳۹۰). فرا تحلیل ارزش فرهنگی در ایران. دو پژوهشنامه جامعه‌شناسی جوانان دانشگاه مازندران. ۱(۱)، ۱۳-۳۶.
<https://www.jsy.journals.umz.ac.ir>
- استراوس، آنسلم؛ کوربین، جولیت. (۱۳۹۳). مبانی پژوهش کیفی: فنون و مراحل تهیه نظریه زمینه‌ای. تهران: نشر نی.

- آنجلیز، جینادی. (۱۳۸۳). جرائم سایبر. ترجمه سعید حافظی و عبدالصمد خرم آبادی. تهران: انتشارات دبیرخانه شورای عالی توسعه قضایی.
- بختیاری، آمنه؛ مظاهری، امیرمسعود. (۱۳۹۹). شناسایی مقوله‌های مؤثر در سبک زندگی رسانه‌ای خانواده‌ها. فصلنامه مطالعات بین‌رشته‌ای رسانه و فرهنگ، ۱۰(۱). ۲۵-۴۲.
<http://jiscm.iribu.ac.ir>
- پاکزاد، بتول. (۱۳۹۰). تروریسم سایبری تهدیدی نوین علیه امنیت ملی. تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی. دفتر گسترش تولید علم.
- پژوهش جهرمی، امین؛ زمانی جباری، افسانه. (۱۳۹۷). مدیریت پیشگیری از تحقق و تداوم چرخه باطل جرائم سایبری. دو فصلنامه علمی - ترویجی امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات، ۱۳(۱). ۵۷-۶۶.
<http://monadi.isc.org.ir>
- پورقهرمانی، بابک. (۱۳۹۵). پیشگیری جامعه‌مدار از وقوع جرائم رایانه‌ای و متولیان آن در حقوق ایران. فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم ناجا، ۳۸(۱۱)، ۳۴-۹.
<http://journals.police.ir> › article_91173
- پورقهرمانی، بابک. (۱۳۹۵). سیاست جنایی ایران در قبال جرائم سایبری. تهران: انتشارات شهردانش.
- پورنجفی، لیلیا؛ فخرناب، حسین؛ پورقهرمانی. (۱۳۹۹). بررسی جرم‌شناختی فضای مجازی در تکوین جرم. فصلنامه فقه و مبانی حقوق اسلامی، ۱۳(۴). ۷۹-۱۰۰.
<http://jil.bonabiau.ac.ir>
- توکلی، فخرالدین؛ مرتضوی، سید مرتضی؛ کشاورز ترک، محسن. (۱۳۹۹). تعیین عوامل راهبردی مؤثر بر پیشگیری از جرائم سایبری. نشریه علمی انتظام اجتماعی، ۱۲(۴)، ۱۳۷-۱۳۷.
<http://sopra.jrl.police.ir>
- حاجی ده‌آبادی، محمدعلی؛ سلیمی، احسان. (۱۳۹۸). بزهکاری و بزه‌دیدگی بومی‌های اینترنت، از علت‌شناسی تا پاسخ‌دهی در پارادایم ترمیمی. مجله مطالعات حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تهران، ۴۹(۱)، ۴۲-۴۸.
<https://jqclcs.ut.ac.ir>
- حسن‌زاده، علیرضا. (۱۳۹۶). تأملی بر فضا و جرم: جهت‌گیری فضای عمومی، خصوصی و مجازی در ایران. مجله جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی دانشگاه مازندران، ۱۰(۴)، ۲۳۱-۲۶۲.
http://ssi.journals.umz.ac.ir/article_3143

- دیانت، محسن؛ دسترنج، منصوره. (۱۳۹۳). تأثیر جهانی شدن بر هویت اجتماعی زنان (مورد مطالعه: زنان شهر بندرعباس). فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران دانشگاه تهران، ۸(۳). ۵۸۰-۵۵۷. <https://jisr.ut.ac.ir>
- زارعیان، مریم؛ سفیری، خدیجه. (۱۳۹۰). علوم انسانی بومی بر مبنای منطق فازی. فصلنامه دانشگاه اسلامی، ۱۵(۱). ۹۶-۸۳. <http://ensani.ir>
- زاهدی، محمدجواد؛ نازک تبار، حسین. (۱۳۹۳). نوسازی و دگرگونی های بحران ساز در خانواده (بررسی مسائل نوین خانواده در نقاط شهری استان مازندران). فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران دانشگاه تهران، ۳(۳۱). ۳۸۲-۳۵۷. <http://ensani.ir>
- سادات مرعشیان، زینب؛ کشفی، سید سعید. (۱۳۹۵). عوامل مرتبط با بزهکاری زنان در فضای سایبری با تأکید بر اعتیاد به اینترنت. فصلنامه علمی - پژوهشی زن و فرهنگ، ۵(۳)، ۹۱-۱۰۲. <http://jwc.iauhvaz.ac.ir>
- سهرابزاده، مهران؛ نیازی، محسن؛ افرا، هادی. (۱۳۹۹). تبیین جامعه شناختی رابطه فردگرایی و تغییر در ساختار خانواده. دو فصلنامه پژوهشی های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده، ۸(۱)، ۱۸۲-۱۷۳. <http://pssw.jrl.police.ir> > article_93844
- شعاع کاظمی، مهرانگیز و مؤمنی جاوید، مهرآور. (۱۳۹۳). آسیب های اجتماعی نوپدید. تهران: انتشارات آوای نور، چاپ چهارم.
- صادقی فسایی، سهیلا؛ عرفان منش، ایمان. (۱۳۹۲). تحلیل جامعه شناختی تأثیرات مدرن شدن بر خانواده ایرانی و ضرورت تدوین الگوی ایرانی اسلامی. مجله زن در فرهنگ و هنر، ۵(۱)، ۶۴. <https://jwica.ut.ac.ir> > article_30353
- ظهیری، هوشنگ؛ فتحی، سروش. (۱۳۹۰). مدیریت خانواده در نظریه های خانواده در مقایسه با نظریه علامه طباطبایی. مجله پژوهشنامه قرآن و حدیث، ۸(۱)، ۱۱۹-۹۹. <http://pnmag.ir>
- عاملی، سعیدرضا؛ حاجی جعفری، مجتبی. (۱۳۹۱). رویکرد دو فضایی به آسیب های مجازی و دین: نگرش ها و تجربه ها. دو فصلنامه علمی - پژوهشی دین و ارتباطات، ۱۹(۴۱)، ۱۲۷-۹۵. <https://rc.journals.isu.ac.ir>

- عاملی، سعیدرضا؛ حسنی، حسین. (۱۳۹۱). دو فضایی شدن آسیب‌ها و ناهنجاری‌های فضای مجازی: مطالعه تطبیقی سیاست‌گذاری‌های بین‌المللی. فصلنامه تحقیقات فرهنگی، ۵(۱)، ۳۰-۱. <http://www.jicr.ir>
- عباس‌زاده، محمد؛ علیزاده، محمدباقر؛ موسوی، آرزو. (۱۳۹۴). مطالعه نقش میانجیگرانه اعتماد اجتماعی در تأثیرگذاری دین‌داری و هراس اجتماعی، تهران. مجله پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، ۴(۲)، ۸۶-۶۹. <https://ssoss.ui.ac.ir> > article_17130
- عباس‌زاده، محمد؛ عدلی‌پور، صمد؛ آقایاری‌هیر، توکل؛ علیزاده، محمدباقر (۱۳۹۹). تحولات نهاد خانواده در فرایند نوسازی و تأثیر آن بر سیاست‌گذاری ایران در حوزه خانواده. فصلنامه علمی مطالعات فرهنگ - ارتباطات، ۲۱(۵۱)، ۱۶۲. <http://www.jccs.ir>
- عرفان‌منش، ایمان. (۱۳۹۸). ارزیابی رویکرد ابعاد پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی شبکه‌های مجازی با تأکید بر نظم و امنیت پایدار. فصلنامه علمی امنیت ملی، ۹(۳۴)، ۴۹-۷۸. <https://ns.sndu.ac.ir> > article_863
- قنبری برزیان، علی؛ زهرانی، داود. (۱۳۹۸). تبیین جامعه‌شناختی تأثیر فضای مجازی بر سبک‌های فراغتی دانشجویان دختر (مورد مطالعه: دانشجویان دختر دانشگاه اصفهان). دو فصلنامه پژوهشی‌های انتظامی - اجتماعی زنان و خانواده، ۵(۲)، ۱۷۵-۱۲۷. <http://pssw.jrl.police.ir> > article_96065
- مالمیر، مهدی؛ ابراهیمی، مرضیه. (۱۳۹۹). نوع‌شناسی ساختار قدرت در خانواده ایرانی. فصلنامه مطالعات راهبردی زنان، ۲۲(۸۷)، ۳۲-۷. <http://www.jwss.ir> > article_113886
- محسنی، فرید. (۱۳۹۶). پلیس و چالش‌های اجرایی تأمین امنیت سایبری، فصلنامه دانش انتظامی، ۲۰(۴)، ۱۸۷-۱۶۳. <http://pok.jrl.police.ir> > article_18918
- محسنی تبریزی، علیرضا. (۱۳۸۳). وندالیسم، تهران: انتشارات آن، چاپ اول.
- مدیری، فاطمه. (۱۳۹۷). بررسی کیفیت زندگی زناشویی و عوامل اجتماعی اقتصادی اثرگذار بر آن. فصلنامه خانواده‌پژوهی، ۴(۳)، ۳۸۲-۲۶۳. <https://jfr.sbu.ac.ir> > article_97669

- مردانی، مرضیه؛ موحد، مجید. (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر در جایگاه زنان در ساختار قدرت نهاد خانواده (مطالعه موردی: زنان متأهل شهر شیراز). فصلنامه جامعه‌شناسی نهاد‌های اجتماعی، ۳(۸)، ۷۱-۴۳. <http://ssi.journals.umz.ac.ir>
- ملکی، امیر؛ نژادسبزی، پروانه. (۱۳۸۹). رابطه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی خانواده با خشونت خانگی علیه زنان در شهر خرم‌آباد. مجله بررسی مسائل اجتماعی ایران، ۱(۲)، ۵۳-۳۱. <https://jspi.khu.ac.ir/article-1-2807-fa>
- ممتاز، فریده. (۱۳۸۵). انحرافات اجتماعی، نظریه‌ها و دیدگاه‌ها. تهران: شرکت سهامی انتشار، چاپ اول.
- میرخلیلی، سید محمود. (۱۳۹۹). تحلیل و بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و کاهش بزهکاری (مورد مطالعه: دانش‌آموزان منطقه دو اصفهان). مجله مدیریت سرمایه اجتماعی، ۷(۲)، ۲۳۰-۲۱۵. https://jscm.ut.ac.ir/article_75743
- میرزای، حسین؛ آقایی، هیر، توکل؛ کاتبی، مهناز. (۱۳۹۴). بررسی ساختار توزیع قدرت در خانواده‌های شهر تبریز. مجله علوم اجتماعی، ۱۲(۲۵)، ۹۱-۶۹. https://social.um.ac.ir/article_25953.html
- ناصر پیرسرای، آرش؛ شیری، عباس؛ مؤذن‌زادگان، حسنعلی (۱۳۹۸). رابطه سرمایه اجتماعی با پیشگیری رشدمدار و جامعه‌مدار از جرم. مجله مطالعات حقوق کیفری و جرم‌شناسی دانشگاه تهران، ۲(۴۹)، ۳۵۲-۳۳۱. https://jqcles.ut.ac.ir/article_76128
- ناصری، سهیلا؛ ساروخانی، باقر؛ وحید، فریدونی. (۱۳۹۵). بررسی جامعه‌شناختی گونه-شناسی خانواده و فرزندمداری در شهر تهران. فصلنامه توسعه اجتماعی، ۱۰(۴)، ۳۲-۷. <https://qjsd.scu.ac.ir>
- نیازی، محسن؛ فرهادیان، علی. (۱۳۹۸). شناخت و طبقه‌بندی آسیب‌های اجتماعی معطوف به شبکه‌های اجتماعی با رویکرد فراترکیب. فصلنامه مطالعات بین‌رشته‌ای رسانه و فرهنگ، ۹(۲)، ۳۰۹-۲۸۱. <https://mediastudy.ihcs.ac.ir>
- Wood, M., Thompson, C. (2020). Crime prevention, swarm intelligence and stigmergy: Understanding the mechanisms of social media-facilitated community crime prevention. *Theoretical criminology*, 23(3), 375-393. <https://doi.org/10.1177/1362480617750507>

- AnuSirola, M. K., Savolainen, I., Jinpaek, H., Oksanen, A. (2021). Online Identities and Social Influence in Social Media Gambling Exposure: A Four-Country Study on Young People.
- Beck, U. (2011). Cosmopolitanism as Imagined Communities of Global Risk. *American Behavioral Scientist (ABS)*, 55(10), 1346-1361. DOI:10.1177/0002764211409739
- Black, P. (2014). Conflict theories of crime, in book: the encyclopedia of criminology and criminal justice. In: conflict theories of crime, Wiley Blackwell.
- Gareth, N. (2005). Contemporary Comment: An Examination of Australian Internet Hate sites. Bond University.
- Moreira, G.C., Kassouf, M. J., & Justus, M. (2011). The role of social capital in the victimization risk against property: evidence from Brazil. *Economia e Sociedade, Campinas Unicamp IE*, 28(2). 563-585. <http://dx.doi.org/10.1590/1982-3533.2019v28n2art11>
- Grant, H. (2015). Social crime prevention in the developing world: exploring the role of police in crime prevention. Springer.
- Gilbert, E., Karahalios, K. (2009). Predicting Tie Strength with Social Media. <https://doi.org/10.1145/1518701.1518736>
- Muir, K., & Joinson, A. (2020). An Exploratory Study Into the Negotiation of Cyber-Security Within the Family Home, *Front. Psychol*, 3(1). 1-20. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00424>
- Ngo, F.T. & Reymond, P. (2011). Cybercrime Victimization: An Examination of Individual and Situational Level Factors. *International Journal of Cyber Criminology*, 5(1). 773-793. <https://www.cybercrimejournal.com> ngo2011ijcc
- Manning, W. D., Smock, P.J., Dorius. C., Cooksey, E. (2014). Cohabitation Expectations among Young Adults in the United States: Do They Match Behavior? *Population Research Policy Review*, 33 (2), 287-305. <https://doi.org/10.1007/s11113-013-9316-3>
- Moore, M.D., Recker, L.N. (2013). Social Capital, Type of Crime, and Social Control. *Journal Crime & Delinquency*, 62(6), 1-13. <https://doi.org/10.1177/0011128713510082>
- Hick, S., Halpin, E., & Hoskins, E. (Eds.). (2016). Human rights and the Internet. Springer.

- Kennedy, B.P., Kawachi, I., Prothrow,D., Kimberly, L. S. & Gupta, V. (1998). Social capital, income inequality, and firearm violent crime. *Social Science & Medicine*, 47 (1), 7-17. <https://EconPapers.repec.org>
- Lancaster, M., Gregory, S., & Cooper, A.N. (2019). Relationship Quality in the Context of Cyber Dating Abuse: The Role of Attachment, *Journal of Family Issue*, 2(1), 1-20. <https://doi.org/10.1177/0192513X198816>
- Jallinoja, R. (2008). Genealogical Proximity as a Constitutive Rule of Family Configuration: Theorizing Family in the Contemporary European Context. Helsinki University.
- Jaishankar K., (2001). Space transition theory of cyber crimes.in book: crime of the internet, chapter: space Transition Theory of cybercrime. Publisher person.
- Halde, D., & Jaishankar, K. (2011). *Cyber Crime and the Victimization of Women: Laws*. IGI Global.
- Harper, R. (2011). The measurement of Social Capital in the United Kingdom. ONS Report, Office for National Statistics, London.
- Hindelang., M.j. gottfredson., M. R & garofalo, J. (1978). Victims of personal crime - an empirical fandation for a theory of personal victimization. U.S. Department of Justice Office of Justice Programs.
- Steven, H. (2006). *Human Rights and the Internet*, Macmillan Press Ltd translated by Zamani Ghasem and Bahramlo Mahnaz. Khorsandi Publication.
- Saini, H., Shankar R., Y., Panda, T.C. (2012). Cyber-Crimes and their Impacts: A Review. *International Journal of Engineering Research and Applications (IJERA)*, 2(2), 202-209. www.ijera.com
- Tyler, T. (2012). Social networking and globalization. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 3(4). 32-45. [https://qccpc.atu.ac.ir > article_7094_0](https://qccpc.atu.ac.ir/article_7094_0)
- VOLLstedt, M., Rezat., S. (2019). *An Introduction to Grounded Theory with a Special Focus on Axial Coding and the Coding Paradigm*. Springer.

- Kendall. G., Woodward, I., Skrbis, Z. (2009). The sociology of cosmopolitanism: Globalization, identity, culture and government. New York: Palgrave.
- Welsh, B. (2007). Evidence-based crime prevention: scientific basis, trends, results and implications for Canada. Ottawa: National Crime.